

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน กระแสโลกาภิวัตน์ได้นำไปสู่การเชื่อมโยงของภูมิภาคต่างๆ ในโลกทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ระบบตลาดเสรีไม่ได้เป็นเพียงการแลกเปลี่ยนวัตถุดิบ สินค้า และบริการเท่านั้น แต่ยังส่งผลให้มีการขยายตัวในรูปของแรงงานข้ามชาติด้วย การเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานไทยไปยังต่างประเทศนั้น ในระยะเริ่มแรก คือ ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2515 เป็นการเคลื่อนย้ายเพื่อไปทำงานในลักษณะที่ถาวร ผู้ย้ายถิ่นนั้นส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานที่มีฝีมือ (skilled labors) ซึ่งในระยะเริ่มแรกนั้นแรงงานไทย รวมทั้งแรงงานจากประเทศในแถบเอเชียมักจะอพยพไปทำงานในทวีปยุโรปและแถบอเมริกาเหนือ ซึ่งลักษณะของงานที่ทำส่วนใหญ่จะเป็นงานในโรงพยาบาล โรงแรม และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ การย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานจะเป็นรูปแบบของการเดินทางไปทำงานด้วยตนเอง ไม่มีการติดต่อผ่านนายหน้า ผู้จัดการงาน หรือทางราชการ รวมทั้งไม่มีการจัดส่งไปทำงานในรูปของธุรกิจ (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2543)

ต่อมาจึงได้มีการเริ่มต้นการดำเนินธุรกิจจัดการงานซึ่งอาจแบ่งกลุ่มประเทศที่เป็นตลาดแรงงานไทยที่สำคัญได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตลาดแรงงานในภูมิภาคแถบตะวันออกกลางและตลาดแรงงานในภูมิภาคแถบเอเชีย โดยในช่วงปี พ.ศ. 2518 – 2533 ตลาดแรงงานในภูมิภาคแถบตะวันออกกลางเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญ แหล่งจ้างงานที่สำคัญรองลงไปจากประเทศซาอุดีอาระเบีย คือ อิรัก ลิเบีย และคูเวต ต่อมาตลาดส่งออกแรงงานไทยในแถบภูมิภาคตะวันออกกลางเริ่มเปลี่ยนแปลง เนื่องจากปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งในที่สุดส่งผลให้จำนวนแรงงานไทยที่เดินทางไปทำงานในภูมิภาคแถบตะวันออกกลาง มีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ และปัจจุบันกระแสดังกล่าวความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมการก่อสร้างแถบตะวันออกกลางได้อ่อนตัวลงมาก อย่างไรก็ตามแม้ว่าความต้องการจากตลาดแรงงานในตะวันออกกลางจะลดลง การส่งออกแรงงานไทยโดยส่วนรวมกลับไม่ลดลง แต่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 มีความต้องการแรงงานไทยจากตลาดแรงงานในภูมิภาคเอเชียเข้ามาทดแทนได้โดยมีได้หวั่นเป็นตลาดหลักรับแรงงานไทยทั้งที่มีฝีมือและไร้ฝีมือเข้าไปทำงาน รองลงมา คือ บรูไน และสิงคโปร์ สำหรับรายได้จากการเดินทางไปต่างประเทศของแรงงานไทยนั้นปรากฏว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังเช่นในปี พ.ศ. 2537 มีจำนวน 32,188 ล้านบาท มีการเพิ่มเป็น 42,235 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2538 และ 45,777 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2539 (กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2543: 2-6) ทั้งนี้

เนื่องมาจากแรงจูงใจด้านรายได้เป็นประการสำคัญ ประกอบกับนโยบายส่งเสริมแรงงานไทยไปต่างประเทศ จึงทำให้แรงงานไทยยังคงหลั่งไหลไปทำงานต่างประเทศมากขึ้นทุกปี ยิ่งในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจนี้ดูเหมือนว่าแรงงานไทยยังต้องการไปทำงานต่างประเทศมากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เริ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2540 ส่งผลให้เกิดการเลิกจ้างในภาคอุตสาหกรรมและภาคการบริการ ปัญหาการว่างงานในประเทศจึงเกิดขึ้นอย่างรุนแรง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2539 อัตราการว่างงานมีเพียงร้อยละ 2.7 ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 อัตราการว่างงานกลับเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 4.4 (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2543: 365) รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวว่าเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไขเพื่อเสริมสร้างเสถียรภาพและความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจ จึงมอบให้กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจัดทำแผนปฏิบัติการบรรเทาปัญหาการว่างงาน ซึ่งมาตรการการส่งแรงงานไทยไปทำงานต่างประเทศได้กลายเป็น 1 ใน 9 มาตรการหลักในการบรรเทาปัญหาการว่างงาน นอกจากนี้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ให้ความสำคัญกับการขยายตลาดแรงงานใหม่ๆ ในต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยกำหนดแผนงานในยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546: ช) ผลที่เห็นได้ชัดจากนโยบายและมาตรการดังกล่าวคือ ปี พ.ศ. 2542 มีจำนวนแรงงานเดินทางไปทำงานต่างประเทศเพิ่มขึ้นกว่า 2 แสนคน และมีเงินตราไหลเข้าประเทศในปีเดียวกันถึง 57,000 ล้านบาท กระแสการเดินทางไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทยจะยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ซึ่งในอนาคตอันใกล้แน่นอนคาดว่าจะทวีความสำคัญต่อตัวแรงงานเอง ครอบครัว ชุมชน และระบบเศรษฐกิจ สังคมของประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ

การย้ายถิ่นชั่วคราวของแรงงานไทยเพื่อไปทำงานในต่างประเทศนั้นส่งผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคมไทย ในด้านบวกนั้นการย้ายถิ่นข้ามชาติช่วยบรรเทาปัญหาการว่างงานภายในประเทศ อีกทั้งยังมีส่วนอย่างสำคัญในการเพิ่มพูนรายได้ของประเทศ เงินที่ส่งกลับหรือนำติดตัวกลับมาของแรงงานข้ามชาติเหล่านี้มีส่วนอย่างสำคัญต่อการเพิ่มกำลังการใช้จ่าย การบริโภค และการลงทุน อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อแรงงานและครอบครัวในท้องถิ่นต้นทางทั้งในแง่ของการยกฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น การปลดหนี้สิน การมีเงินเก็บออม และการลงทุนประกอบอาชีพใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตรหลาน การสร้างและปรับปรุงที่อยู่อาศัย การได้รับการยอมรับจากสมาชิกในชุมชน และการมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชน เป็นต้น

ในทางตรงข้าม การย้ายถิ่นข้ามชาติก็มีผลกระทบในทางลบต่อแรงงานและสังคมเช่นกัน จากการวิจัยที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นว่าแรงงานไทยที่ไปทำงานต่างประเทศนั้น โดยส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อยและด้อยทักษะฝีมือแรงงาน แรงงานเหล่านี้มักมีปัญหาด้านเศรษฐกิจอยู่ก่อนแล้ว ใน

หลายกรณีต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมากให้แก่นายหน้าหรือบริษัทจัดหางาน บางรายกลับมีหนี้สินเพิ่มขึ้นจากการกู้ยืมเพื่อไปทำงานในต่างประเทศ บางรายไปถึงต่างประเทศแล้วกลับไม่ได้งานทำหรือได้งานไม่ตรงตามสัญญาจ้างหรือค่าจ้างน้อยกว่าที่ระบุไว้ในสัญญาและอาจถูกส่งตัวกลับก่อนกำหนด นอกจากนี้ยังพบว่าการทำงานต่างประเทศไม่ทำให้เกิดความก้าวหน้าหรือความมั่นคงทางอาชีพการงานมากกว่าเมื่อก่อนเดินทางไปทำงานต่างประเทศ กล่าวคือ อาชีพที่ทำในต่างประเทศไม่ได้มีผลต่ออาชีพที่กลับมาทำในประเทศไทย และแรงงานไทยบางส่วนไม่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มรายได้ของตนและครอบครัว รายได้ก้อนใหญ่ที่ถูกส่งกลับมาขณะทำงานอยู่ต่างประเทศ ซึ่งรายได้นี้เป็นรายได้หลักเพียงก้อนเดียวถูกใช้หมดไปอย่างรวดเร็วในการบริโภค หรือในชีวิตประจำวันไม่ได้มีการนำไปใช้ลงทุนในระยะยาว หรืออาจกล่าวได้ว่าเงินที่ได้รับกลับมานั้นจึงแทบจะไม่ได้ให้มูลค่าเพิ่มกับทรัพยากรมนุษย์ในครอบครัว (สุภาพค์ จันทวานิช: 2544: 63)

นอกจากนี้ ผลกระทบด้านสังคมซึ่งมักไม่ปรากฏทันที แต่ส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยและครอบครัวในระยะยาว ได้แก่ ต้นทุนทางสังคม (social cost) จากการไปทำงานต่างประเทศ ความเหงา ความว้าเหว และการที่ครอบครัวต้องขาดความใกล้ชิดอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์นอกสมรส การถูกนายจ้างกดขี่ทางเพศ และการหย่าร้าง นอกจากนี้ การใช้ชีวิตด้วยคุณภาพในต่างแดนอาจทำให้เกิดภาวะสุขภาพเสื่อมโทรม อาทิเช่นการเกิดโรค “ไหลตาย” ในหมู่แรงงานไทย นอกจากนี้การทำงานในต่างประเทศยังเพิ่มความเสี่ยงต่อภาวะการเกิดโรคทางจิตด้วย รวมถึงการมีรสนิยมแบบคนเมือง คือ การใช้ชีวิตหรูหราเกินฐานะ (สุชาติ ตรีทิพย์ชิตคุณ, 2531: 36) สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อแรงงานและครอบครัวของแรงงานทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีอาจประเมินเป็นมูลค่าได้

ด้วยเหตุที่ผลจากการย้ายถิ่นข้ามชาติมีความสลับซับซ้อนจึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลกระทบตามความคิดเห็นของแรงงานที่ประเมินสถานภาพของครอบครัวตนทางเศรษฐกิจและสังคมก่อนและหลังจากการไปทำงานต่างประเทศครั้งล่าสุด โดยคาดว่าผลจากการศึกษารังนี้ จะช่วยให้ได้ภาพที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติต่อครอบครัวตลอดจนสัมพันธระหว่างปัจเจกมิหลังทางประชากรของแรงงานและปัจจัยภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นที่มีผลกระทบดังกล่าว ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานข้ามชาติและครอบครัวอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวภายหลังกลับจากการทำงานในต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวที่ประเมินจากความเห็นของแรงงานข้ามชาติภายหลังกลับจากการทำงานในต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวภายหลังจากการทำงานในต่างประเทศ

1.3 แนวคิดเชิงทฤษฎี

สำหรับแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ทบทวนมาเพื่อประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้แบ่งได้เป็น 2 ส่วน ในส่วนแรกเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ในส่วนที่ 2 เป็นแนวคิดว่าด้วยผลกระทบของการย้ายถิ่นข้ามชาติต่อครอบครัว ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

นักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความคิดเห็น” ไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคนอื่นๆ (2523: 99) กล่าวว่า “ความคิดเห็น คือ การแสดงออกซึ่งมีวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ความคิดเห็นมีความหมายแคบกว่า เจตคติ(attitude) เพราะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (fact) ความคิดเห็นเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ”

สุชา จันทรเอม (2524: 80) กล่าวว่า “ความคิดเห็นเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้ง เช่นเดียวกับทัศนคติ คนเรามีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป และความคิดเห็นก็เป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ”

เรืองวิทย์ แสงรัตน (2525: 20) กล่าวว่า “ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดด้วยการพูดหรือการเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อม ซึ่งการแสดงความคิดเห็นนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้”

อรทิพย์ ลีละพัฒน์ (2535: 15) สรุปว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางความรู้สึก หรือความเชื่อต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยมีอารมณ์ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจ

ถูกต้องหรือไม่ก็ได้ อาจจะได้รับคำชมรับ หรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นนี้อาจจะเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา การแสดงความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้

Kolasa (1969: 296) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า “ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละคน ในอันที่จะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินผล (evaluation) เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากเหตุการณ์แวดล้อม (circumstances)

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางความคิดโดยใช้สติปัญญา วิเคราะห์ วิจารณ์ ข้อเท็จจริง และประสบการณ์ต่างๆ มาประกอบในการประเมินต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

Berelson and Steiner 1964 (อ้างถึงใน ธรรมรัตน์ ศิริเจริญ, 2544: 14) กล่าวว่า ปัจจัยภูมิหลังหรือคุณลักษณะทางประชากรที่เกี่ยวกับเพศ อายุ และการศึกษา ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวกับอาชีพและรายได้ จะส่งผลให้ความคิดเห็นของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ การตีความ และความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งสามารถนำมาอธิบายได้ ดังนี้

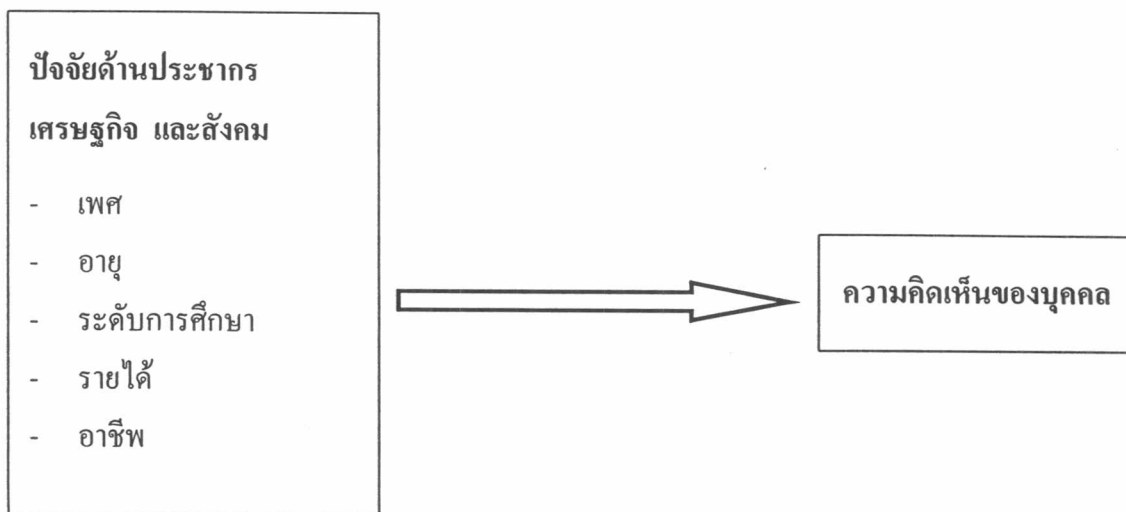
1) เพศ ผู้หญิงกับผู้ชายจะมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งด้านสรีระร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก และการเล็งดูการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางด้านความคิดเห็น

2) อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องของความคิดเห็นและพฤติกรรม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนที่มียุขน้อยมักจะมีความคิดแบบเสรีนิยมยึดถืออุดมการณ์ใจร้อนมากกว่าคนที่มียุขมาก ซึ่งมักจะมีความระมัดระวังมีความคิดเห็นแบบอนุรักษ์นิยมไม่ชอบความเปลี่ยนแปลงและมองโลกในแง่ร้ายมากกว่าคนที่มียุขน้อย ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีสาเหตุมาจากประสบการณ์ชีวิตซึ่งส่งผลทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป

3) การศึกษา เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ดังนั้นบุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับที่แตกต่างกันย่อมมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกัน บุคคลที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะมีความได้เปรียบในการใช้วิจารณ์ ญาณ เพราะว่ามีความรู้กว้างขวาง มีความเข้าใจ และไม่เชื่ออะไรง่าย

4) อาชีพ และรายได้ เป็นตัวแปรหนึ่งซึ่งจะส่งผลให้แต่ละบุคคลมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคคลในแต่ละสาขาอาชีพจะมีค่านิยม ประสบการณ์ และเป้าหมายที่ต่างกัน

กรอบแนวคิดของ Berelson and Steiner (1964) สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ที่มา: Berelson and Steiner. (1964). **Human Behavior**. pp. 529-530.

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการย้ายถิ่นข้ามชาติต่อครอบครัว

แนวคิดของ Gunatilleke (1992: 6-7) ให้ทรรศนะว่าครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติจะได้รับผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติไปทำงานในต่างประเทศอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่น เช่น ระดับการศึกษา ทักษะความชำนาญในการทำงาน ประสบการณ์การย้ายถิ่น การได้รับความช่วยเหลือจากญาติพี่น้อง แรงสนับสนุนจากครอบครัว และยังขึ้นกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น นโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาล สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต้นทาง (การว่างงาน อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และภาวะเงินเฟ้อ) รวมถึงการไปทำงานต่างประเทศโดยรัฐหรือภาคเอกชนเป็นผู้จัดส่งไป นอกจากนี้ ESCAP (2001: 4) ยังให้แนวคิดเพิ่มเติมว่า ผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติประการหนึ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวเดี่ยว คือ การพลัดพรากจากกลุ่มสมรสและบุตร ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับระยะเวลาที่ผู้ย้ายถิ่นไปทำงานในต่างประเทศ กล่าวคือ หากผู้ย้ายถิ่นทำงานต่างประเทศเป็นระยะเวลายาวนาน โอกาสที่จะเกิดผลกระทบทางสังคมก็จะมีเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ปัจจัยที่กล่าวถึงข้างต้นมีอิทธิพลสำคัญต่อการกำหนดผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติว่าจะมีทิศทางในเชิงบวกหรือเชิงลบ ซึ่งผลกระทบจากการย้ายถิ่นเกี่ยวข้องกับโดยตรงต่อครอบครัวทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้ (ESCAP, 2001: 4-8)

ผลกระทบในเชิงบวก

ด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวของแรงงานย้ายถิ่นมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถปลดปล่อยหนี้สิน ปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัย รวมถึงการซื้อหาสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีคุณภาพดี

ด้านสังคม บุตรของแรงงานย้ายถิ่นมีการศึกษาสูงขึ้น และตัวของแรงงานได้รับการยอมรับจากสังคมในชุมชนให้เป็นผู้นำมาดีขึ้นกว่าเดิม

ผลกระทบในเชิงลบ

ด้านเศรษฐกิจ แรงงานมีหนี้สินอันเกิดจากการไปทำงานต่างประเทศ เนื่องจากการถูกหลอกลวง ได้ค่าจ้างน้อยกว่าที่ระบุไว้ในสัญญา การถูกส่งกลับก่อนกำหนด และการเสียดอกเบี้ยสูง นอกจากนี้ เมื่อกลับมาแล้วทักษะแรงงานไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แรงงานยังคงประกอบอาชีพเดิมที่มีรายได้ต่ำ

ด้านสังคม เกิดปัญหาสุขภาพจิตอันเนื่องจากการแยกจากครอบครัว ความเปลี่ยนแปลง และการใช้ชีวิตต่างแดนเพียงลำพังทำให้เกิดปัญหาการนอกใจคู่สมรส การหย่าร้างกับคู่สมรสในประเทศต้นทาง และในทางกลับกันคู่สมรสที่อีกฝ่ายไปทำงานต่างประเทศก็อาจมีคู่อื่นเนื่องจากความเหงา และยังพบปัญหาการมีชีวิตแบบลี้ภัยเมือง เด็กและผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการดูแล นอกจากนี้ การใช้ชีวิตอย่างอิสระทำให้เพศหญิงมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ และมีการตัดสินใจมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลกระทบอย่างหนึ่งจากการใช้ชีวิตในต่างแดน

1.4 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรอิสระโดยคัดแปลงจากแนวคิดของ Berelson and Steiner (1964) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพมีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงความคิดเห็นของแต่ละบุคคล และใช้แนวคิดของ Gunatilleke (1992) ที่ระบุว่าคุณลักษณะของผู้ย้ายถิ่นมีอิทธิพลสำคัญต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่น ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา ทักษะความชำนาญในอาชีพ ประสบการณ์การย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวภายหลังกลับจากการทำงานต่างประเทศเป็น สองปัจจัย คือ ปัจจัยภูมิหลังทางประชากร ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ส่วนอีกกลุ่ม คือ ปัจจัยภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ ซึ่งได้แก่ ประเภทของการ

ประกอบอาชีพในประเทศปลายทาง รายได้ในประเทศปลายทาง ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศ
ปลายทาง และประสบการณ์การย้ายถิ่นข้ามชาติ

ในส่วนของตัวแปรตามในการศึกษารั้งนี้ นั่น คือความคิดเห็นหรือการประเมินสถานภาพ
ของครอบครัวของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติต่อครอบครัว โดย
เปรียบเทียบก่อนและหลังจากการย้ายถิ่นข้ามชาติว่า สถานภาพของครอบครัวทางเศรษฐกิจและ
สังคมในแง่มุมต่างๆ นั้น ดีขึ้น เหมือนเดิม หรือแย่ลง จากนั้นจึงนำมารวมเป็นคะแนน
รายละเอียดปรากฏอยู่ในส่วนนิยามศัพท์ในบทที่ 2 หน้า 26-29 ดังนั้น ในการวิเคราะห์ผลการ
ศึกษาในบทต่อๆ ไปจะใช้คำว่า “ผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม”
โดยมีความหมายตามที่กล่าวไว้ข้างต้น

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยภูมิหลังทางประชากร

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- สถานภาพสมรส

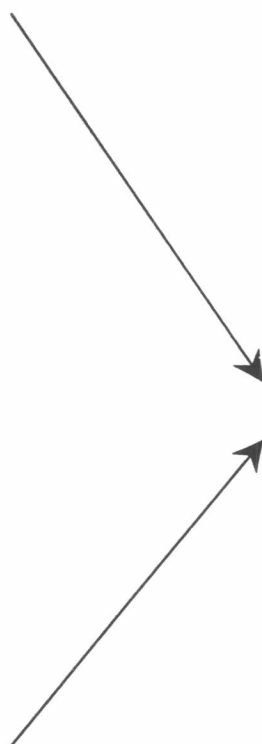
ปัจจัยภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการ
ย้ายถิ่นข้ามชาติ

- ประเภทของการประกอบอาชีพในประเทศปลายทาง (ครั้งล่าสุด)
- รายได้ในประเทศปลายทาง (ครั้งล่าสุด)
- ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทาง (ครั้งล่าสุด)
- ประสบการณ์การย้ายถิ่นข้ามชาติ (ครั้งล่าสุด)

ตัวแปรตาม

ผลกระทบต่อครอบครัว

- ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
(คะแนนจากการประเมินของแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติในด้านเศรษฐกิจ)
- ผลกระทบด้านสังคม
(คะแนนจากการประเมินของแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติในด้านสังคม)

1.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ภายหลังจากการทำงานในต่างประเทศ และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ พบว่างานวิจัยที่ศึกษาโดยตรงถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวในด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้นยังมีไม่มากนัก การศึกษาครั้งนี้ จึงคาดว่าน่าจะให้มุมมองที่แตกต่างไปจากการศึกษาที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เน้นในเรื่องของการวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจในรูปแบบของการส่งเงินกลับบ้าน และการลดภาระหนี้สินในครอบครัว ส่วนในด้านสังคมนั้นมักเน้นศึกษาถึงตัวแรงงานเองมากกว่าที่จะศึกษาถึงผลกระทบในเชิงสังคมภายในครอบครัว อย่างไรก็ตาม สามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมา เป็นแนวทางเพื่อตั้งสมมุติฐานในการศึกษา โดยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังนี้

1.5.1 ปัจจัยภูมิหลังทางประชากร

ตัวแปรภายใต้ปัจจัยภูมิหลังทางประชากรของแรงงาน ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ซึ่งแต่ละตัวแปรน่าจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวดังนี้

1.5.1.1 เพศ

เพศเป็นตัวแปรอิสระตัวแปรหนึ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะความแตกต่างทางสภาพชีววิทยา ซึ่งส่งผลต่อความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ความพึงพอใจ และความสนใจในเรื่องต่างๆ ที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้น่าจะมีผลให้แต่ละเพศแสดงความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากการส่งเงินกลับบ้านในการศึกษาของ มัทนา พนานิรามัย (2534: 25) พบว่าผู้ย้ายถิ่นภายในประเทศที่เป็นเพศหญิงส่งเงินกลับบ้านมากกว่าผู้ย้ายถิ่นภายในประเทศที่เป็นเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวัลลีย์ เปี่ยมปิติ (2522: 60) ซึ่งพบว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงที่ย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานคร มีสัดส่วนของการส่งเงินกลับบ้านเป็นประจำสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศชาย เช่นเดียวกับการศึกษาของ Appleyard (1991: 280) ในเรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติในประเทศกำลังพัฒนา ที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นเพศหญิงมีความสามารถในการบริหารเงินดีกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศชาย จึงสามารถมีเงินส่งกลับบ้านได้มากกว่าผู้ย้ายถิ่นเพศชาย และการศึกษาของ กวิน ชุติมา (2539: 3) เรื่องผลกระทบด้านวัฒนธรรม การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่าง

ประเทศ พบว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศหญิงมีเงินส่งกลับบ้านมากกว่าแรงงานเพศชาย ทั้งนี้ เพราะเพศหญิงมักคำนึงถึงครอบครัวมากกว่าตนเอง เมื่อย้ายถิ่นไปขายแรงงานจึงรู้สึกว่ามีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเงินกลับบ้านมากกว่าเพศชาย

สำหรับการศึกษาผลกระทบด้านสังคม โดยพิจารณาจากความผูกพันต่อครอบครัวของ Hugo (2002: 21) ในเรื่องการย้ายถิ่นข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวในประเทศอินโดนีเซีย ที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเพศหญิงจะติดต่อกับครอบครัวอย่างต่อเนื่องและแน่นแฟ้นมากกว่าผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติเพศชาย และการศึกษาของ Stella (2001: 106) เรื่องการย้ายถิ่นข้ามชาติของแรงงานที่ส่งผลกระทบต่อมิติทางสังคมของครอบครัวชาวฟิลิปปินส์ ก็ให้ผลการศึกษาเช่นเดียวกันว่า แรงงานข้ามชาติเพศหญิงมีการติดต่อและช่วยเหลือครอบครัวของตนเองได้อย่างแน่นแฟ้นและเหมือนเป็นหน้าที่ของคนที่ต้องกระทำได้มากกว่าแรงงานข้ามชาติเพศชาย

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของ สุภาวค์ จันทวานิช (2544: 17) เรื่องตลาดแรงงานไทยในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลับพบว่าแรงงานหญิงที่ไปทำงานต่างประเทศเคยใช้ชีวิตในต่างแดนอย่างอิสระ ชีวิตที่ไม่ต้องพึ่งพาสามีและสามารถหาเงินได้เองทำให้แรงงานมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการหย่าร้างเร็วขึ้นในกลุ่มสมรสที่มีภรรยาไปทำงานต่างประเทศ และการศึกษาของ กวิน ชุติมา (2539: 3) ยังพบอีกว่าครอบครัวที่มีแรงงานเพศหญิงย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศจะได้รับผลกระทบจากการขาดคนช่วยดูแลเด็กและผู้สูงอายุในครอบครัว เช่นเดียวกับการศึกษาของ ESCAP (2001: 3) เรื่องผลกระทบทางด้านสังคมจากการย้ายถิ่นข้ามชาติ พบว่าครอบครัวที่มีแรงงานเพศหญิงย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศที่ ได้รับผลกระทบทางด้านสังคมมากกว่าครอบครัวที่มีแรงงานเพศชายไปทำงานต่างประเทศ เช่น เด็กในครอบครัวขาดผู้ดูแลและอบรมสั่งสอน ทำให้มีโอกาสติดยาเสพติดและการพนัน ซึ่งเป็นผลกระทบอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่พบว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศหญิงมีความผูกพันต่อครอบครัวและมีการส่งเงินกลับบ้านมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศชาย เมื่อพิจารณาในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการย้ายถิ่นข้ามชาติในด้านเศรษฐกิจของครอบครัว เพศหญิงน่าจะมองผลกระทบในทางที่ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเพศชาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศหญิง น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศชาย และในด้านสังคมสมมุติฐานที่ตั้งไว้คือ แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศชาย น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศหญิง

1.5.1.2 อายุ

อายุเป็นตัวแปรหนึ่งที่น่าจะส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของแรงงานในด้านเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากผู้ที่มีวัยต่างกันจะมีวิถีภาวะตลอดจนประสบการณ์ในชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้แรงงานมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันด้วย

จากผลการวิจัยด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจ เช่น การศึกษาของ จิตราวรรณ มณีศรีวงศ์กุล (2540: 96) เรื่องสถานภาพของผู้ใช้แรงงานไทยที่กลับจากทำงานต่างประเทศ: กรณีศึกษาจังหวัดสุโขทัย จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดพิษณุโลก พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับสถานภาพของผู้ใช้แรงงานไทยที่กลับจากการทำงานในต่างประเทศด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี ถือเป็นกลุ่มวัยทำงานตอนกลาง แรงงานยังมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง ทำงานหนักได้ดี จึงสามารถทำงานล่วงเวลา ส่งผลให้มีรายได้มากขึ้น เมื่อกลับจากต่างประเทศจึงมีเงินออมมากขึ้น และจากการศึกษาของ พิชัย ขุนแก้ว (2533: 49) เรื่องผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานต่อสถานภาพเศรษฐกิจและสังคม : ศึกษากรณี จังหวัดอุบลราชธานี โดยพิจารณาจากการส่งเงินกลับบ้าน และพบว่าผู้ที่ย้ายถิ่นในประเทศที่มีอายุต่างกันมีการส่งเงินกลับบ้านในจำนวนที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษานี้แบ่งช่วงอายุเป็น 2 ช่วง คือ อายุ 15-20 ปี และอายุ 21-47 ปี โดยผู้ที่มีอายุในช่วง 21-47 ปี จะส่งเงินกลับบ้านเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีอายุ 15-20 ปี (506.3 บาทต่อเดือน เปรียบเทียบกับ 393.7 บาทต่อเดือน) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ และโรจนา ภักดีธรรม (2528: 80) ที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุมากจะส่งเงินกลับบ้านสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีอายุน้อย และการศึกษาจาก Social Research Stitute (1992: 286) พบว่าแรงงานที่มีอายุมากกว่าจะมีการคืนหนี้สินมากกว่าแรงงานที่มีอายุน้อยกว่า

ส่วนการศึกษาทางด้านสังคมของ พีรเทพ รุ่งชีวิน และคณะ (2525: 45) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานในตะวันออกกลางและปัญหาที่เกิดขึ้นแก่แรงงานไทย พบว่าแรงงานที่อายุมากกว่าสมาชิกในครอบครัวจะได้รับการศึกษามากกว่าแรงงานที่มีอายุน้อยกว่า

จากการศึกษาที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ว่า อายุมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสถานภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ด้วยเหตุนี้ จึงน่าที่จะมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบในด้านดังกล่าวด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุมากกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุน้อยกว่า และแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุมากกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุน้อยกว่า

1.5.1.3 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาเป็นตัวแปรที่น่าจะมีผลต่อระดับความคิดเห็นของแรงงาน กล่าวคือ ความคิดเห็นที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งสะท้อนจากพื้นฐานภูมิความรู้ที่บุคคลนั้นมี การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่ใช้บ่งชี้ถึงความคิดเห็นของบุคคล ด้วยเหตุนี้ ระดับการศึกษาจึงน่าจะมีส่วนสำคัญต่อความคิดเห็นของแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติ

การศึกษาของ Oberi and Singh (1980: 231) วิเคราะห์ด้านเศรษฐกิจจากรายได้และการส่งเงินกลับบ้าน การศึกษานี้ใช้ระดับการศึกษาเป็นตัวแทนรายได้ของผู้ย้ายถิ่นในเมืองปันจาบ ประเทศอินเดีย และพบว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะมีรายได้มากขึ้น และส่งเงินกลับบ้านมากขึ้นด้วยเช่นกัน ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Ranasinghe (1990 : 68) เรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่นที่มีต่อครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นชาวศรีลังกาที่พบว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาสูงจะมีการส่งเงินกลับบ้านมากขึ้นด้วยเช่นกัน เช่นเดียวกับการศึกษาของ พรทิพย์ ทองเอี่ยม (2536: 39) เรื่องผลกระทบของการอพยพต่อการเพิ่มรายได้ของชาวชนบทพบว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะมีรายได้มากกว่าผู้ที่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา และการศึกษาของ Nair (1992: 67) เรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีต่อครอบครัวของแรงงานชาวอินเดีย ก็พบว่าแรงงานที่มีการศึกษาสูงมีสัดส่วนของแรงงานที่มีทรัพย์สินในครอบครัวเพิ่มขึ้นสูงกว่าแรงงานที่มีการศึกษาดำกว่า

ส่วนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านสังคม เช่น การศึกษาของ อมรศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ (2539: 84) พบว่าการศึกษาของผู้ย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่ว่า การไปทำงานต่างประเทศจะทำให้ครอบครัวมีสถานภาพทางสังคมที่ดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีความคิดเห็นว่าการไปทำงานต่างประเทศทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นในอัตราที่สูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีการศึกษาดำกว่า

อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ พิรเทพ รุ่งชีวิน และคณะ (2525: 35) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไปทำงานในตะวันออกกลางและปัญหาที่เกิดขึ้นแก่แรงงานไทย กลับพบว่าแรงงานที่มีการศึกษาดำกว่าให้ความเห็นว่าการไปทำงานในต่างประเทศมีผลกระทบด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นกว่าแรงงานที่มีการศึกษาสูงกว่า ดังนั้น แรงงานที่มีการศึกษาดำจึงมีแนวโน้มที่จะไปทำงานในต่างประเทศสูง

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่พบว่าระดับการศึกษาจะส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางความคิดและทัศนคติ ผู้ย้ายถิ่นที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามีแนวโน้มที่จะมีรายได้มากกว่า ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อตนเองและครอบครัว นอกจากนี้ การศึกษายังช่วยส่งเสริมฐานะทางสังคมและการเคลื่อนที่ทางสังคมด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่น

ข้ามชาติที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

1.5.1.4 สถานภาพสมรส

สถานภาพสมรสเป็นตัวแปรที่แสดงนัยถึงความเป็นอิสระหรือภาระและความรับผิดชอบที่บุคคลพึงมี สถานภาพสมรสจึงน่าจะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว กล่าวคือ ผู้ที่สมรสแล้วมีภาระต้องคำนึงถึงความเป็นอยู่ของบุคคลในครอบครัวมากกว่าผู้ที่เป็นโสด ซึ่งอาจสร้างแรงกดดันให้เกิดขึ้นได้ ด้วยเหตุนี้ สถานภาพสมรสของแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่ไม่เหมือนกันย่อมส่งผลให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

จากการศึกษาด้านเศรษฐกิจโดยพิจารณาจากการส่งเงินกลับบ้านของ อรรถพร อรุณฤกษ์ถวิล (2538: 112) พบว่าจำนวนเงินที่ส่งกลับบ้านมีความสัมพันธ์กับสถานภาพสมรสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่สมรสแล้วแต่ไม่ได้อยู่กับคู่สมรสในท้องถิ่นปลายทางสามารถส่งเงินกลับบ้านเป็นจำนวนเงินที่สูงที่สุด และการศึกษาของ มัทนา พนานิรามัย (2534: 78) พบเช่นเดียวกันว่าผู้ย้ายถิ่นที่แต่งงานแล้วมีแนวโน้มของการส่งเงินกลับสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่เป็นโสด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Duran et al. (1996: 259) เรื่องการย้ายถิ่นข้ามชาติกับการพัฒนาชุมชนในประเทศเม็กซิกัน โดยศึกษาผู้ย้ายถิ่นชาวเม็กซิกันใน 30 ชุมชน ซึ่งผู้ย้ายถิ่นส่วนใหญ่จะย้ายถิ่นเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่าผู้ย้ายถิ่นที่สมรสแล้วมีการส่งเงินกลับบ้านสูงที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการศึกษาด้านสังคมของ Stella (1986: 64) เรื่องการกลับบ้านของแรงงานข้ามชาติถูกกฎหมายในประเทศฟิลิปปินส์ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ของผู้ย้ายถิ่นที่มีต่อครอบครัว ซึ่งพบว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่สมรสแล้วมีความรู้สึกใกล้ชิดต่อครอบครัว และให้ความสำคัญต่อครอบครัวมากกว่าแรงงานที่ยังไม่ได้สมรสหรือเป็นโสด

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่า สถานภาพสมรสของแรงงานย้ายถิ่นมีผลต่อการให้ความความคิดเห็นด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ซึ่งอาจเป็นเพราะการสมรสเป็นการเพิ่มภาระความรับผิดชอบที่แรงงานต้องมีต่อครอบครัว จึงเป็นแรงผลักดันให้แรงงานที่สมรสแล้วต้องสร้างฐานะด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวให้มั่นคง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่สมรสแล้ว น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่เป็นโสดหรือมีสถานภาพสมรสอื่นๆ และแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่สมรสแล้ว น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผล

กระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่เป็น โสคหรือมีสถานภาพ
สมรสอื่นๆ

1.5.2 ปัจจัยภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ

ตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ ประกอบด้วยตัว
แปร 4 ตัว คือ ประเภทของการประกอบอาชีพในประเทศปลายทาง รายได้ในประเทศปลายทาง
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทาง และประสบการณ์การย้ายถิ่น ซึ่งแต่ละตัวแปรมีอิทธิพล
ต่อความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ดัง
นี้

1.5.2.1 ประเภทของการประกอบอาชีพในประเทศปลายทาง

ประเภทของการประกอบอาชีพเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่
ของแรงงานและครอบครัว และส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของแรงงานทั้งในด้านเศรษฐกิจและ
สังคม เนื่องจากการทำงานต่างประเภทกันย่อมจะมีรายได้ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจ
ในการดำรงชีวิต อีกทั้งประเภทของการประกอบอาชีพยังบ่งชี้ถึงความรู้ ทักษะฝีมือแรงงาน และ
ระดับฐานะทางสังคม

การศึกษาของ รุ่งอรุณ ญาติบรรทุง (2539 : 6) พบว่าบุคคลที่มีการประกอบ
อาชีพแตกต่างกันจะมีทัศนคติ ความคิดเห็น และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิ
พลของสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการศึกษาของ ภมรรัตน์ สุธรรม (2533 : 25-26) ที่พบว่า
บุคคลที่มีการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันมักจะมี ความเชื่อ แนวคิด ทัศนคติแตกต่างกัน ซึ่งเป็น
ผลมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมในแง่ที่ต่างกัน บุคคลส่วนมากย่อมสนใจแต่สิ่งแวดล้อมที่
อำนวยประโยชน์แก่งานอาชีพของตนเท่านั้น

จากผลการวิจัยของ Ranasinghe (1989: 65) เรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่น
ข้ามชาติที่มีต่อครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นชาวศรีลังกา เมื่อพิจารณาจากการส่งเงินกลับบ้านของ พบว่า
แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติชาวศรีลังกาที่ย้ายถิ่นเข้าสู่กลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง และพบว่าแรง
งานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีทักษะฝีมือแรงงานในระดับสูง และระดับกลางมีการส่งเงินกลับบ้านสูงกว่า
แรงงานที่ไร้ทักษะ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Swamy (1984: 67) เรื่องผลกระทบ
จากการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีต่อครอบครัวของแรงงานชาวปากีสถาน ซึ่งพบว่าอาชีพของผู้ย้ายถิ่นส่ง
ผลต่อการออมของครอบครัว กล่าวคือ แรงงานที่มีทักษะฝีมือแรงงานในระดับสูงจะมีรายได้มาก
กว่าแรงงานที่ไร้ทักษะและยังมีเงินส่งกลับมากกว่ากลุ่มแรงงานที่ไร้ทักษะ เนื่องจากกลุ่มแรงงาน
ที่ไร้ทักษะมักจะได้รับค่าชดเชยในการทำงานน้อยกว่ากลุ่มแรงงานที่มีทักษะ อีกทั้งแรงงานที่ไร้
ทักษะยังต้องสูญเสียรายได้บางส่วนเพื่อนำมาใช้ในการฝึกอบรมการทำงานด้วย นอกจากนี้ การ

วิจัยของวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่องผลกระทบของการย้ายถิ่นต่อ สภาวะการณ์ของแรงงานข้ามชาติ: กรณีศึกษาประเทศไทย โดยพิจารณาผลกระทบด้านเศรษฐกิจ จากรายได้ ก็พบว่าแรงงานที่ประกอบอาชีพที่ใช้ทักษะฝีมือแรงงานจะมีรายได้มากกว่าแรงงานที่ไร้ ทักษะ และการศึกษาของ Mahmood (1992: 30) เรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีต่อ ครอบครัวของแรงงานชาวบังกลาเทศ พบว่าแรงงานที่ใช้ทักษะฝีมือแรงงานมีเงินส่งกลับบ้านมากกว่าแรงงานที่ไร้ทักษะฝีมือ

ส่วนการศึกษาด้านสังคม โดยพิจารณาจากการเลื่อนสถานภาพทางสังคมของ จูไรรัตน์ ชุมเกษียร (2526: 118) เรื่องการเลื่อนสถานภาพทางสังคมของผู้ย้ายถิ่นจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือในกรุงเทพมหานคร ก็พบเช่นเดียวกันว่าอาชีพระหว่างการย้ายถิ่นที่แตกต่างกันทำให้เลื่อนสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรมจะมีการเลื่อนสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่ประกอบอาชีพในภาคเกษตรกรรม

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าประเภทของการประกอบอาชีพของแรงงานที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยแรงงานที่ประกอบอาชีพในประเภทมีทักษะฝีมือและกึ่งฝีมือ จะให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจของครอบครัวสูงกว่าแรงงานที่ประกอบอาชีพในประเภทไร้ฝีมือ เมื่อพิจารณาจากพฤติกรรมการส่งเงินกลับบ้าน และรายได้ที่นำเข้าประเทศ ในขณะที่เดียวกันแรงงานในประเภทมีทักษะฝีมือและกึ่งฝีมือยังมีการเลื่อนสถานภาพทางสังคมสูงกว่าแรงงานในประเภทไร้ฝีมือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่ประกอบอาชีพในประเภทมีฝีมือและกึ่งฝีมือ น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่ประกอบอาชีพในประเภทไร้ฝีมือ และแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่ประกอบอาชีพในประเภทมีฝีมือและกึ่งฝีมือ น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่ประกอบอาชีพในประเภทไร้ฝีมือ

1.5.2.2 รายได้ในประเทศปลายทาง

รายได้เป็นสิ่งที่กำหนดถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม บุคคลที่มีรายได้สามารถแสวงหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและความมีหน้ามีตาในสังคมได้ดีกว่า แรงงานที่มีรายได้ต่างกันในประเทศปลายทาง น่าจะมีความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม ภายหลังจากการย้ายถิ่นที่แตกต่างกันด้วย

จากการศึกษาในด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากการส่งเงินส่งกลับบ้านของ อนันต์ วงศ์จรศักดิ์ (2540: 64) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เงินส่งกลับ: กรณีศึกษาแรงงาน

ไทยที่กลับมาเยี่ยมบ้านระหว่างสัญญาจ้าง พบว่าแรงงานที่มีรายได้สูงจะส่งเงินกลับบ้านมากกว่า แรงงานที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว สอดคล้องกับการศึกษา ของ Arizpe (1981: 626-640) เรื่องการย้ายถิ่นของแรงงานชนบทในประเทศเม็กซิโกที่ย้ายถิ่นไป ทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่พบว่าแรงงานย้ายถิ่นที่มีรายได้สูงจะส่งเงินกลับประเทศเม็กซิโก และทำให้มาตรฐานการครองชีพของครอบครัวดีขึ้น เช่นเดียวกับการศึกษาของ Stanwix and Connell (1995: 76-77) เรื่อง การส่งเงินกลับบ้านของผู้ย้ายถิ่นในหมู่เกาะฟิจิที่ย้ายถิ่นเข้าสู่เมือง ซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย ก็พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการส่งเงินกลับของผู้ย้ายถิ่น กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นที่มีรายได้มากจะมีสัดส่วนของผู้ที่ส่งเงินกลับสู่ครอบครัวสูงกว่า ผู้ย้ายถิ่นที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งส่งผลให้สถานภาพด้านเศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นจากการนำเงินมา เพื่อใช้จ่ายและออมเพื่อความมั่นคงภายในครอบครัว และการศึกษาของ สุภาภรณ์ จันทวานิช (2544: 63) เรื่องตลาดแรงงานไทยในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับผลกระทบ จากภาวะเศรษฐกิจถดถอยในปลายทศวรรษที่ 90 ก็พบเช่นเดียวกันว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มี รายได้สูงกว่าจะมีเงินออมของครอบครัวมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีรายได้ต่ำกว่า

ส่วนการศึกษาด้านสังคมของ จิตราวรรณ มณีศรีวงศ์กุล (2540: 200) โดย พิจารณาจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ที่พบว่าค่าจ้างในประเทศปลายทางส่งผลต่อความ สัมพันธ์ภายในครอบครัวของแรงงานในประเทศต้นทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ แรงงานที่มีค่าจ้างในประเทศปลายทาง 15,001 บาทขึ้นไป จะมีความสัมพันธ์ภายใน ครอบครัวมากกว่าแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 74.1 เปรียบเทียบกับร้อยละ 67.3)

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่ารายได้ช่วยส่งเสริมฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัว เนื่องจากผู้ที่มีรายได้สูงกว่าจะนำเงินที่เหลือจากการยังชีพไปใช้ส่งเสริม ฐานะทางครอบครัว นอกจากนี้ รายได้ยังช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอีก ทางหนึ่งด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีรายได้ในประเทศ ปลายทางสูงกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าการครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้น มากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีรายได้ในประเทศปลายทางต่ำกว่า และแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติ ที่มีรายได้ในประเทศปลายทางสูงกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าการครอบครัวได้รับผลกระทบทาง ด้าน สังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีรายได้ในประเทศปลายทางต่ำกว่า

1.5.2.3 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทาง

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางน่าจะมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น เกี่ยวกับผลกระทบภายหลังการย้ายถิ่น เนื่องจากการอาศัยอยู่ในประเทศปลายทางอย่างยาวนาน

เป็นการส่งสมประสบการณ์ ซึ่งการมีประสบการณ์มากขึ้นจะส่งผลให้ความคิดเห็นและทัศนคติเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

จากการศึกษาด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากการส่งเงินกลับบ้านของ อรรถพร อรุณฤกษ์ถวิล (2534: 64) พบว่าระยะเวลาการไปทำงานต่างประเทศมีความสัมพันธ์กับการส่งเงินกลับบ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ย้ายถิ่นมีแนวโน้มที่จะส่งเงินกลับบ้านลดลงเมื่ออยู่ในท้องถิ่นปลายทางเป็นระยะเวลานานขึ้น และยังพบว่าผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายถิ่นเข้าสู่ท้องถิ่นปลายทางเป็นระยะเวลา 1-6 เดือน มีสัดส่วนของการส่งเงินกลับบ้านสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายถิ่นเข้าสู่ท้องถิ่นปลายทางเป็นระยะเวลานานกว่า 12 เดือนขึ้นไป ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Banerjee (1982: 34) ที่พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางแปรผกผันกับการส่งเงินกลับบ้าน แต่การศึกษาของ Mahmood (1992: 32) เรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีต่อครอบครัวของแรงงานชาวบังกลาเทศ กลับพบว่าแรงงานที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางนานกว่าจะมีเงินส่งกลับบ้านและมีเงินออมในครอบครัวมากกว่าแรงงานที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางน้อยกว่า นอกจากนี้การศึกษาของ Nair (1992: 67) เรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีต่อครอบครัวของแรงงานย้ายถิ่นชาวอินเดีย พบว่าแรงงานที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในประเทศปลายทางนานกว่ามีสัดส่วนของแรงงานที่มีทรัพย์สินในครอบครัวมากขึ้นสูงกว่าแรงงานที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในประเทศปลายทางน้อยกว่า และการศึกษาของ Swamy (1984: 70) เรื่องผลกระทบจากการย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีต่อครอบครัวของแรงงานชาวปากีสถาน ที่พบเช่นเดียวกันว่าแรงงานที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในประเทศปลายทางนานกว่าจะมีเงินส่งกลับบ้านมากกว่าแรงงานที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในประเทศปลายทางน้อยกว่า

ส่วนการศึกษาด้านสังคมของ สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ (2531: 75) เรื่องปัจจัยที่กำหนดการยกระดับชีวิตของผู้ย้ายถิ่นไปทำงานต่างประเทศตามสัญญาระยะสั้น โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม กลับพบว่าผู้ย้ายถิ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางเป็นระยะเวลาน้อยกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของครอบครัวในทางที่ดีขึ้นสูงกว่าผู้ย้ายถิ่นที่มีระยะเวลาการอาศัยอยู่ในประเทศปลายทางเป็นระยะเวลานานกว่า

จากการทบทวนผลงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางที่แตกต่างกันย่อมส่งผลทำให้เกิดความแตกต่างทางความคิดเห็น โดยด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่พบว่า แรงงานที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางนานจะมีเงินออมของครอบครัวมากกว่า ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนผลกระทบด้านสังคมกลับพบว่า แรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศในระยะเวลายาวนานกลับส่งผลดีต่อสถานภาพทางสังคมของครอบครัวผู้ย้ายถิ่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางเป็นระยะเวลานานกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับ

ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางเป็นระยะเวลาน้อยกว่า และแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางน้อยกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางเป็นระยะเวลานานกว่า

1.5.2.4 ประสพการณ์การย้ายถิ่น

ประสพการณ์การย้ายถิ่นเป็นตัวแปรอิสระที่น่าจะมีผลต่อความคิดเห็น เนื่องจากผู้ที่มีประสพการณ์การย้ายถิ่นมากกว่าจะมีการลองผิดลองถูก ทำให้รู้แนวทางในการย้ายถิ่นดีกว่าผู้ที่มีประสพการณ์การย้ายถิ่นน้อยกว่า อีกทั้งประสพการณ์การย้ายถิ่นยังแสดงนัยถึงความเป็นทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

จากผลงานวิจัยทางด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากภาระหนี้สินของ สุชาติ ตริทิพย์ธิคุณ และคณะ (2531: 78) ในเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาต่อครอบครัวและชุมชนของแรงงานไทยภายหลังกลับจากทำงานต่างประเทศ พบว่าประสพการณ์การย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับภาระหนี้สินของแรงงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ประสพการณ์การย้ายถิ่นที่เพิ่มขึ้นจะทำให้ภาระหนี้สินลดลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาทางด้านเศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากการส่งเงินกลับบ้านของ อนันต์ วงษ์จรศักดิ์ (2540 : 78) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เงินส่งกลับ: กรณีศึกษาแรงงานที่กลับมาเยี่ยมบ้านระหว่างสัญญาจ้าง ที่พบว่าการส่งเงินกลับมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับประสพการณ์ในการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ และการศึกษาของ Massey (1987: 1386-1390) เรื่องการศึกษาการย้ายถิ่นไปทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกาของชาวเม็กซิกัน ก็พบเช่นเดียวกันว่าขนาดที่ดินของครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นชาวเม็กซิกันแปรผันตามประสพการณ์การย้ายถิ่นไปทำงานในประเทศสหรัฐอเมริกาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ประสพการณ์การย้ายถิ่นที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ขนาดที่ดินของครอบครัวของผู้ย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น ส่วนการศึกษาด้านสังคม โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมทางสังคมของ วิทยา เรื่องรังษี (2533: 133) เรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีผลต่อโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนบ้านแม่ดี ที่พบว่าผู้ที่เคลื่อนย้ายออกนอกชุมชนบ่อยๆ จะทำให้ได้รับประสพการณ์ วัฒนธรรมแบบสังคมเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่ออกไปบ่อย ซึ่งส่งผลให้เกิดการรับเอาวัฒนธรรมภายนอก ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เคยแนบแน่นลดน้อยลง นอกจากนี้ยังทำให้ระบบอาวุโสภายในครอบครัวลดความสำคัญลงไปด้วย

จากการทบทวนผลการวิจัยที่ผ่านมาสรุปได้ว่า ประสพการณ์การย้ายถิ่นมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของแรงงานย้ายถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากแรงงานที่มีประสพการณ์การย้ายถิ่น

แตกต่างกันจะได้รับความรู้และทัศนคติจากการย้ายถิ่นไม่เหมือนกัน ส่งผลให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยด้านเศรษฐกิจของครอบครัว พบว่าแรงงานที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นมากกว่าจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของครอบครัว คือ ทำให้ภาระหนี้สินของครอบครัวลดลงและสามารถส่งเงินกลับบ้านเพิ่มขึ้น ส่วนด้านสังคมกลับพบว่า ประสบการณ์การย้ายถิ่นจะส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคมของครอบครัว คือ ประสบการณ์การย้ายถิ่นแปรผกผันกับความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นมากกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นน้อยกว่า และแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นน้อยกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นมากกว่า

1.6 สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐานในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1.6.1 สมมุติฐานหลัก

ปัจจัยภูมิหลังทางประชากรของแรงงาน และปัจจัยภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นข้ามชาติของแรงงานที่แตกต่างกัน น่าจะส่งผลกระทบต่อครอบครัวในทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน

1.6.2 สมมุติฐานรอง

สมมุติฐานรองของการศึกษาครั้งนี้ มีดังนี้

- 1) แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศหญิง น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศชาย
- 2) แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศชาย น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติเพศหญิง
- 3) แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุมากกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุน้อยกว่า
- 4) แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุมากกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีอายุน้อยกว่า

14) แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางน้อยกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศปลายทางนานกว่า

15) แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นมากกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นน้อยกว่า

16) แรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นน้อยกว่า น่าจะมีความคิดเห็นว่าครอบครัวได้รับผลกระทบทางด้านสังคมในทางที่ดีขึ้นมากกว่าแรงงานย้ายถิ่นข้ามชาติที่มีประสบการณ์การย้ายถิ่นมากกว่า

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวภายหลังกลับจากการทำงานในต่างประเทศดังนี้

- 1) เพื่อทราบความคิดเห็นของแรงงานไทยเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อครอบครัวจากการทำงานในต่างประเทศ
- 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อครัวเรือนของแรงงานที่มีปัจจัยภูมิหลังทางประชากรและปัจจัยภูมิหลังที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นข้ามชาติที่แตกต่างกันจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของแรงงานและครอบครัวภายหลังกลับจากการทำงานในต่างประเทศ
- 3) เพื่อทราบว่ามิปัจจัยใดที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของแรงงานข้ามชาติเกี่ยวกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว อันจะเป็นประโยชน์ในการวางมาตรการป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับแรงงานและครอบครัวภายหลังกลับจากการทำงานในต่างประเทศ
- 4) เป็นแนวทางให้ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ใช้เป็นประโยชน์ในการค้นคว้าต่อไป